

УДК 911.3

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ МАКРОРАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ: НОВІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ І ПРОПОЗИЦІЇ

М. Дністрянський

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. П. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000, Україна*

Обґрунтовано закономірний характер процесів районоформування та схарактеризовано чинники суб'єктивності районування. Зроблено критичний аналіз минулих та сучасних методологічних підходів до суспільно-географічного макрорайонування України. Визначено чинники, які зумовлюють основні сучасні макрорайонні суспільно-географічні відмінності (історико-географічні та етногеографічні передумови, економічна самобутність окремих регіонів, регіональна самоідентифікація). На підставі обґрунтованих методологічних підходів виділено дванадцять суспільно-географічних макрорайонів.

Ключові слова: суспільно-географічне районування, суспільно-географічний район, принципи районування території України, моделі районування.

Формування регіональних відмінностей кожної країни – загальновідома географічна закономірність, результат усебічної взаємодії природно-географічних, історично-географічних та низки суспільно-географічних чинників (геоетнокультурних, гео економічних, геодемографічних тощо). Через різноманітність природних й історичних передумов кожен компонент суспільно-географічного простору (розселення та етнокультурний склад населення, мережа комунікацій, економічних центрів тощо) об'єктивно відзначається характерною для нього територіальною диференціацією, спираючись на яку науковці мають змогу виділяти ареали чи райони за однорідністю певних ознак (етнічних, демографічних, промислових, сільськогосподарських, транспортних та ін.). Водночас конфігурація та різна інтенсивність усіх територіальних зв'язків у процесі життєдіяльності людського суспільства, наявність в суспільно-географічному просторі центрів різного рівня ієрархії, які інтегрують, фокусують ці зв'язки, а також і суб'єктивне формування регіональних соціальних ідентичностей під впливом етнокультурного чи історичного чинників – усе це зумовлює утворення цілісних, внутрішньо взаємопов'язаних осередків суспільно-географічного життя, які й проявляються як інтегральні суспільно-географічні райони різного рівня. Межі таких районів, поширення яких значною мірою визначено структурою розселення населення та адміністративно-територіальним поділом, у більшості країн мають здебільшого континуальний характер, а самі райони проявляються як окремі ядра чи осередки впливу і тяжіння. Рівень їхньої сформованості й цілісності також є суттєво диференційованими.

Отже, в структурі суспільно-географічного простору кожної країни об'єктивно формуються як райони з однорідністю певних ознак, наприклад, сільськогосподарські смуги, так і райони з різним ступенем суспільно-географічної поєднаності, зокрема, столичні регіони в більшості держав світу, хінтерланди дуже великих міст та мегалополісів тощо. З огляду на чинники й характер формування в суспільно-географічній літературі перші суспільно-географічні райони здебільшого називають однорідними, а другі – вузловими. На наявності таких двох типів районів наголошували різні науковці, у тім числі й В. Кубійович, який вважав: “Районом ... називаємо ту частину цілого краю, яка має питомі собі прикмети, що відрізняють її від інших сусідніх територій. ... Можна сполучати в одне ціле місцевини з різними господарськими прикметами, такі що змагають до одного осередку і творять гармонійне ціле...” [4, с. 27].

Попри онтологічно об'єктивний і закономірний характер суспільно-географічного районоформування, процес самого районування є суб'єктивним, адже його виконують науковці за визначеними ними завданнями, принципів та критеріями. Хоча виділені ними варіанти районування мали б відображати об'єктивні відмінності, все ж чинник суб'єктивної інтерпретації реалій диференціації та інтеграції суспільно-географічного простору в більшості випадків зумовлює поширення різних схем суспільно-географічного районування. Це відбувається особливо тоді, коли ядра вузлових районів перебувають у стадії формування. У процесі диференціації помітними є широкі перехідні смуги. Зазначимо, що в середовищі науковців немає узгоджених принципів і підходів до районування. Суб'єктивність районування проявляється й у різних підходах до виділення ієрархії районів, в абстрагуванні від перехідного характеру районних меж, а часто залежить від рівня сформованості районів. Окремим випадком районування є суб'єктивне конструювання районів для досягнення певної мети. Це, зокрема, відображено у планах створення економічних районів у часи СРСР. У цьому контексті особливо деструктивний характер мали проекти російського Держплану щодо поділу території УРСР на два райони (південно-східний промисловий та південно-західний – здебільшого сільськогосподарський) [5], що суперечило потребам всебічного і збалансованого розвитку економіки різних частин України. Незважаючи на те, що ці проекти зазнали критики тогочасних українських науковців [6, с. 222] і навіть урядовців, все ж в реальній регіональній економічній політиці їх використовували, чим сприяли диспропорції регіонального промислового розвитку.

Попри суб'єктивний характер визначення різних рівнів районування, характерним для кожної країни є формування значних регіональних відмінностей вищого рівня, тобто утворення в межах усієї території країни порівняно великих за розмірами районів (макрорайонів), по-різному виділяються самобутніми рисами і певною взаємопов'язаністю. *Макрорайони країни, будучи окремими фрагментами її суспільно-географічного простору, проявляються, особливо на тлі особливостей природно-географічного середовища, як своєрідні суспільно-географічні ландшафти, кожен з яких відзначається характерною*

комбінацією таких компонентів, як поселення і житло, економіка і традиційне господарство, комунікації, традиційна матеріальна культура. Іноді, але не завжди, населення таких районів самоусвідомлює свою районну унікальність, що в культурно-ментальному аспекті приводить до формування різних рівнів загальнонаціональної та регіональної ідентичностей. Очевидно, що і для усього середовища науковців актуальним є проведення суспільно-географічного макрорайонування, тобто виділення таких районів, які відзначаються набором сутнісних суспільно-географічних якісних характеристик. Таке районування, будучи своєрідним різновидом просторової типізації, має важливе пізнавальне значення, а в прикладному аспекті підстави бути інформаційним орієнтиром у виконанні різних напрямів регіональної політики та у вивченні районної частини суспільної географії країн в школах різного рівня.

Складність суспільно-географічного макрорайонування України сьогодні визначають кількома обставинами. Це, по-перше, інтеграційний характер самої державної території України, яка хоча й об'єднана українським етногеографічним чинником в єдине ціле, але охоплює регіони, які в попередні історичні періоди розвивалися в складі різних держав. Тому багато тогочасних науковців, які проводили районування, не розглядали Україну як цілісність, включаючи її в схеми районного поділу інших країн, зокрема, величезної за розмірами Російської імперії, що визначало неадекватність масштабів виділених районів розмірам України. По-друге, у підходах до районування України і сьогодні актуальною є методологічна вузькість, зумовлена інерцією радянських економічно-детерміністичних підходів, що проявляється у прагненнях будь-що відшукати зони економічної спеціалізації чи територіально-виробничі комплекси або їхні аналоги як основу макрорайонних відмінностей. У разі відсутності таких – проголосити їхнє утворення в межах суб'єктивно виділеного ареалу. По-третє, недостатньо досліджень у розрізі усієї України щодо визначення тенденцій перебігу процесів диференціації й інтеграції як окремих компонентів, насамперед, соціокультурної сфери та суспільно-географічного простору загалом.

Для обґрунтування принципів, на основі яких потрібно виконувати сучасне суспільно-географічне макрорайонування, варто зробити критичний огляд історичних підходів до вивчення цієї проблеми. Наголосимо, що варіанти районування території України, які пропонували географи в кінці XIX–на поч. XX ст. у контексті районування усієї Росії (К. Арсен'єв, П. Семенов-Тян-Шанський, Д. Менделєєв, В. Семенов-Тян-Шанський) не могли не мати здебільшого схематичного характеру з огляду на велику територію Російської імперії, що визначали і великі розміри виділених районів. Обмеженим було і їхнє пізнавальне значення, оскільки ці схеми відображали лише деякі відмінності центрально-правобережних і центрально-лівобережних частин України та Причорномор'я, яке справді вирізнялося значно пізнішим масовим заселенням та економічним освоєнням. Незважаючи на методологічну обмеженість, тяглість таких загальноросійських підходів кінця XIX–на поч. XX ст. була значною і в СРСР, зокрема, у варіантах районування, запропонованих Комісією з

вивчення природничих продуктивних сил (1920) та Держпланом Росії (1922) [5]. Ці варіанти районування мали не стільки пізнавальне значення, як були орієнтовані на цілеспрямоване формування економічних районів заданої конфігурації, а їхня практична реалізація, як уже було зазначено, лише поглиблювала диспропорції регіонального економічного розвитку.

Серед схем суспільно-географічного районування УРСР першої половини ХХ ст. вирізнялися спроби поєднати природно-географічні ознаки (поширення природних зон) з розміщенням промисловості, що, зокрема, проявилось у поглядах на цю проблему К. Воблого [1]. Такі поділи УРСР на природно-економічні райони мали значно більше наукове значення, оскільки розкривали деякі суттєві суспільно-географічні особливості різних частин України, адже природно-географічна диференціація так чи інакше визначала агрогеографічні відмінності, а також опосередковано впливала на процеси заселення та розселення.

У повоєнний період панівним стало прагнення сформувати планові економічні райони на основі груп компактно розміщених областей. Згідно з теоретичними засадами тодішньої економічної географії ці суб'єктивно об'єднані в райони групи областей мали б стати в перспективі територіально-виробничими комплексами. Проте як промислово пов'язані економічні райони з подібною структурою господарства областей виділялися лише Донеччина (Донецька та Луганська області) і Придніпров'я (Дніпропетровська і Запорізька області). Тому об'єднання інших областей в економічні райони здебільшого мало механічний характер і зазнавало різних модифікацій. Наприклад, Держплан УРСР у 1962 р. виділив в Україні сім економічних районів: 1) Донецький (Донецька й Луганська області); 2) Придніпровський (Дніпропетровська, Запорізька і Кіровоградська області); 3) Харківський (Харківська, Придніпровська, Сумська області); 4) Київський (Житомирська, Київська, Черкаська, Чернігівська області); 5) Львівський (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська області); 6) Подільський (Вінницька, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області); 7) Чорноморський (Кримська, Миколаївська, Одеська, Херсонська області). Логічнішим, на нашу думку, є групування областей у шість основних економічних районів, яке запропонував О. Діброва в підручнику "Географія Української РСР" (1958), об'єднуючи в один район сфери приблизного впливу найбільших міст Києва, Харкова, Донецька, Дніпропетровська (разом із Запоріжжям), Одеси і Львова. Отже, виділено такі райони: Донбас (сучасні Донецька і Луганська області), Промислове Придніпров'я (Дніпропетровська і Запорізька області), Північно-Східний (Полтавська, Сумська, Харківська області), Центральний (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Хмельницька, Чернігівська і Черкаська області), Західний (Волинська, Дрогобицька, Закарпатська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області), Причорномор'я (Одеська, Миколаївська, Херсонська, тодішня Кримська області) [2].

Формування планових економічних районів в УРСР все ж мало другорядне значення порівняно з районуванням усього СРСР, оскільки на початку 1961 р. союзний центр вирішив генералізувати і централізувати усі підходи до районування й офіційно виділити в межах Радянського Союзу 18 економіч-

них районів. У контексті економічного районування СРСР за участю деяких українських науковців (Л. Корецького, І. Кугукала) в УРСР було визначено лише три райони (подібно до ще загальноросійських поглядів початку ХХ ст.): Донецько-Придніпровський, Південно-Західний (назву вибрано також з погляду союзного центру) і Південний. Унаслідок таких підходів можна було ставити питання лише про виділення в межах цих трьох районів окремих підрайонів. У 1972 р. Держплан УРСР такими підрайонами визначив: у Донецько-Придніпровському районі – Донецький (Донецька і Луганська області), Придніпровський (Дніпропетровська, Запорізька і Кіровоградська області), Північно-Східний (Харківська, Полтавська, Сумська області); у т. зв. Південно-Західному районі – Київський (Київська, Черкаська, Чернігівська області), Подільський (Вінницька, Тернопільська, Хмельницька області), Західно-Поліський (Волинська, Житомирська, Рівненська області), Карпатський (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька області); у Південному – лише один Південний підрайон (Миколаївська, Одеська, Херсонська і Кримська області) [5]. Ці виділені підрайони стали підґрунтям і наступних схем районування, які вже не мали прикладного планового характеру, а були опубліковані в посібниках і монографіях (за ред. М. Пістуна і Є. Шиповича (1982), за ред. А. Григор'єва (1984), Ф. Заставного (1988), В. Поповкіна (1993)). Також з деякими доповненнями враховано у сучасному поділі України дев'ять районів [5]. Цей поділ вважають тимчасово узгодженим в середовищі науковців-географів та він є офіційною робочою схемою вивчення економічної та соціальної географії в середній школі. Принципово не відрізняючись підходами, ці варіанти містили незначні відмінності від схеми Держплану 1972 р., передусім щодо включення окремих областей в суміжні райони. Лише А. Григор'єв додатково поділив Південний район на підрайони за зональними природно-географічними відмінностями.

Отже, сьогодні в Україні офіційно узгоджено поділ на дев'ять економічних районів, які тепер уже розглядають як суспільно-географічні (Столичний (м. Київ, Житомирська, Київська, Чернігівська області), Центральний (Кіровоградська і Черкаська області), Донецький (Донецька і Луганська області), Придніпровський (Дніпропетровська і Запорізька області), Північно-Східний (Полтавська, Сумська і Харківська області), Причорноморський (Миколаївська, Одеська, Херсонська області, АР Крим), Північно-Західний (Волинська і Рівненська області), Подільський (Вінницька, Тернопільська і Хмельницька області), Карпатський (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька області). Попри значне поширення, ця схема за багатьма ознаками не розкриває об'єктивних районних відмінностей суспільно-географічного простору держави. Це найбільше проявляється в тому, що: а) деякі райони, наприклад, Карпатський, Подільський, Причорноморський, охоплюють адміністративні регіони, які мають різне культурно-географічне та й загалом суспільно-географічне значення і виступають як цілісні райони або частини інших районів; б) в окремих районах, зокрема, Центральному, Подільському, Причорноморському, немає районоформувального центру, низькою є їхня комунікаційна пов'язаність, тому загалом

такі райони є штучно скомпонованими. Простежуються і диспропорції в розмірах районів. Самі райони названо за різними ознаками: одні – за сторонами горизонту, інші – за природно-географічними чи позиційними особливостями.

У контексті обґрунтування моделей районування, які інтегрально відображали б об'єктивні відмінності за усіма суспільно-географічними характеристиками, тобто унікальність суспільно-географічних ландшафтів окремих частин державної території та їхнє особливе місце в суспільно-географічному устрої країни потрібно виділити кілька принципів моментів. По-перше, *економіко-географічний чинник сьогодні не може мати вирішального значення у формуванні всіх районів*, що пояснюють як економічною однорідністю більшої частини країни, так і сучасними негативними економічними тенденціями. Лише для Донбасу та до певної міри Харківської області і Придніпров'я промисловий розвиток є визначальним у формуванні цілісного суспільно-географічного обличчя. По-друге, *у виділенні і районів і районних меж недостатньо спиратися лише на зони впливу великих міст* (Києва, Харкова, Дніпропетровська (разом із Запоріжжям), Одеси, Донецька, Львова), *оскільки їхній вплив, з одного боку, не покриває всієї території України*, а з іншого – вплив столиці, міста Києва, поширюється на кілька різних районів. По-третє, *характерний суспільно-географічний ландшафт більшості районів так чи інакше визначають історико-культурними чинниками: відмінностями заселення і політичного розвитку, етнічного і релігійного складу населення*. Зазначимо, що всі ці чинники є взаємопов'язаними, що часто зумовлює усвідомлення населенням окремих регіонів своєї регіональної ідентичності, яка здебільшого є нижчим рівнем загальнонаціональної самосвідомості, хоча в окремих випадках деякі політичні сили можуть спекулювати на протиставленні регіональної та загальнонаціональної ідентичностей. У будь-якому випадку *нехтувати чинником регіональної самоідентифікації під час проведення районування не можна*.

З урахуванням принципів в основу виділення макрорайонів повинні лежати такі ознаки, які б розкривали сутнісні відмінності суспільно географічного простору різних частин країни. Такими особливостями, які мають сьогодні найбільше районоформуюче значення, є: а) історико-географічний чинник; б) етнонаціональна структура населення; в) особливі економічні умови; г) поширення регіональної самоідентифікації. Як було зазначено, ці чинники є не лише взаємопов'язаними, а й впливають на інші складові суспільно-географічного простору (розселення населення, демографічна та релігійна сфери суспільства, транспорт тощо), зумовлюючи навіть і характерні особливості політичної активності населення цих районів. Зокрема, історико-географічні особливості визначили і поширення регіональної самоідентифікації, і відмінності розвитку економіки, етнонаціонального та релігійного складу населення, а отже, і районну самобутність Криму, Закарпатської, Чернівецької, волинських, галицьких і подільських областей, меншою мірою – центрально-лівобережних і центрально-правобережних регіонів. Наголосимо, що межі історико-географічних областей не завжди збігаються з адміністративними межами. Проте чинник

адміністративної пов'язаності регіонів вищого рівня (областей, автономії) є суттєвим для єдності районів, і під час проведення районування зачислювати частини областей до різних районів недоцільно. Етногеографічні особливості (частка етнічних українців й етнічних меншин, етнічна мозаїчність регіонів, структура населення за рідною мовою, ступінь асиміляції етнонаціональних груп) також визначають історію заселення і політичного розвитку. Вони суттєві не лише для окремих західних, а й для деяких південних регіонів, у тім числі й Одеської області, південно-західна частина якої (Південна Бессарабія) є найбільш поліетнічною частиною держави. Особливі економічні умови, визначаючи районну самобутність Донеччини, меншою мірою для Придніпров'я та Харківщини, також вплинули на етнонаціональний та соціальний склад населення цих районів.

Отже, з урахуванням усіх окреслених ознак як окремі макрорайони з характерними особливостями суспільно-географічного ландшафту виділяють: 1) Закарпатський район (Закарпатська область); 2) Галицький район (Івано-Франківська, Львівська і Тернопільська області); 3) Волинсько-Поліський район (Волинська, Рівненська, Житомирська області); 4) Буковинсько-Північно-Бессарабський район (Чернівецька область); 5) Подільський район (Вінницька, Хмельницька області); 6) Центрально-Правобережний район (Київська, Кіровоградська, Черкаська області); 7) Центрально-Лівобережний район (Полтавська, Сумська, Чернігівська області); 8) Дніпровсько-Харківський район (Дніпропетровська, Запорізька, Харківська області); 9) Донецький район (Донецька і Луганська області); 10) Одеський район (Одеська область); 11) Центрально-Причорноморський район (Миколаївська і Херсонська області); 12) Кримський район (АР Крим) (рис. 1).

У цій моделі враховано цілісність адміністративних регіонів вищого рівня, хоча такий підхід з огляду на помітні внутрішньообласні відмінності є надто великим узагальненням, не зовсім відповідає потребам середньомасштабного суспільно-географічного районування. Однак з урахуванням того, що області є певною мірою цілісними регіонами з єдиною системою взаємин у фінансово-економічній, інформаційній, освітній, культурній та інших сферах (це пов'язано з культурно-організаційною роллю обласного центру), усю територію кожної області було включено до одного суспільно-географічного району. Отже, наведена схема районування, як і попередні, також є частково суб'єктивною, оскільки відзначається досить високим ступенем узагальнення, уникнути якого неможливо, не порушуючи цілісність областей. Окрім того, значною є абстрагованість від деяких суспільно-географічних реалій, зокрема, історично-географічних меж. Не всі райони є моноцентричними і достатньо цілісними, що особливо стосується Харківсько-Придніпровського та Волинсько-Поліського. Деякі з них (Волинсько-Поліський, Дніпровсько-Харківський і Чернівецько-Північно-Бессарабський) поєднують частини двох історичних областей, які можна розглядати як окремі підрайони. Чотири суспільно-географічні макрорайони (Закарпатський, Буковинсько-Північно-Бессарабський, Одеський і Кримський) охоплюють лише один адміністративний регіон вищого рівня, що

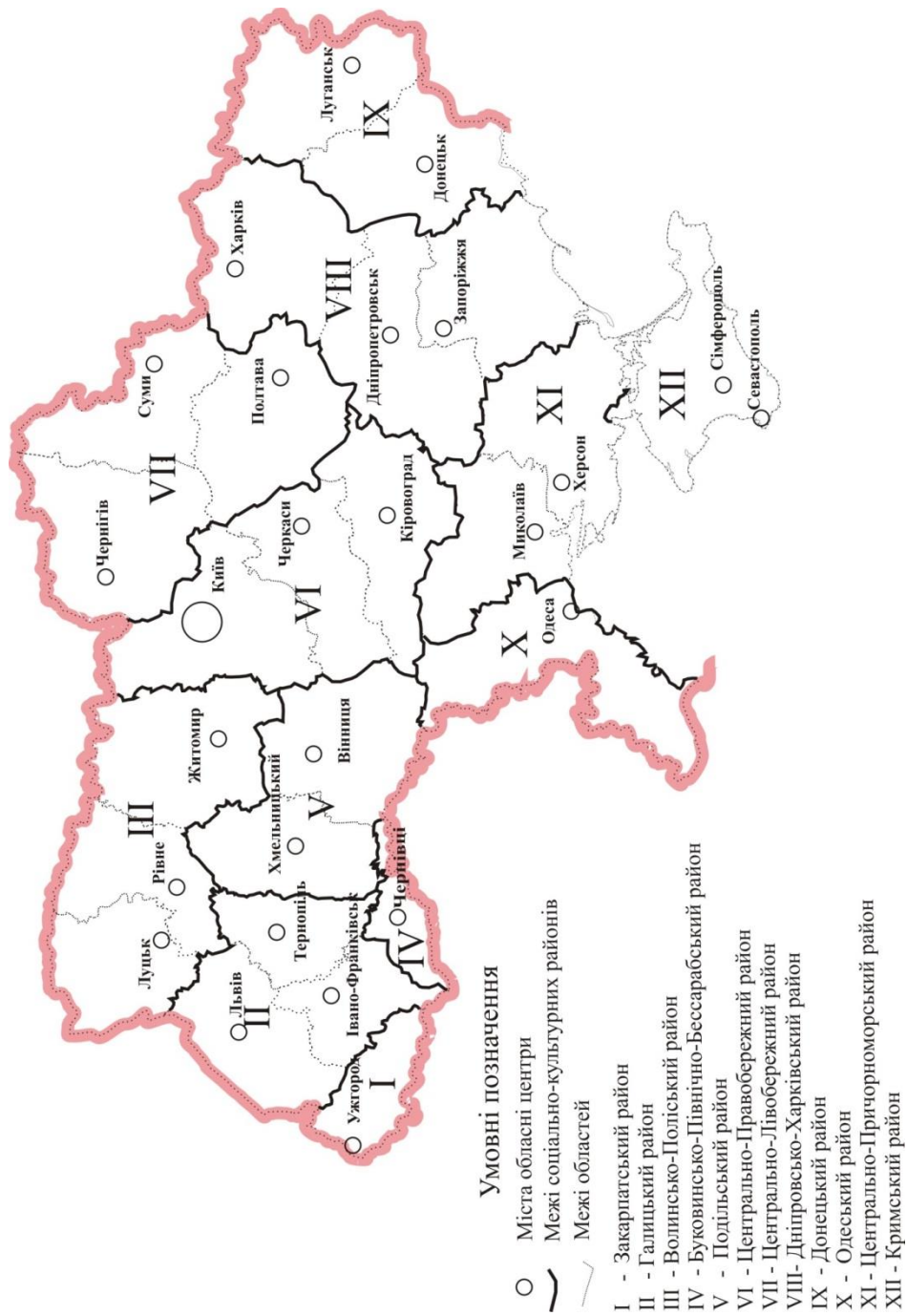

Рис. 1. Суспільно-географічні макрорайони України

зумовлює районні диспропорції. Однак, *попри неминучі суб'єктивні моменти, такий поділ все ж достатньо повно відображає основні районні відмінності суспільно-географічного простору України, адже межі районів позначають суттєві зміни всіх його складових.* Зокрема, під час переходу від одного району до іншого не лише відбувається суттєвий стрибок за такими показниками, як частка етнічних українців й етнічних меншин, частка населення з рідною українською мовою, рівень і напрям асиміляції етнонаціональних спільнот і груп, а й значні зміни соціальної, а у деяких випадках й релігійної структури населення. Загалом позначаються на цій схемі й особливості рівня урбанізації, структури розселення, демогеографічної та економіко-географічної ситуації в Україні. Також важливо, що всі райони виділяються характерними рисами політичної активності населення, яка проявилася під час усіх останніх виборчих кампаній [3, с. 255]. До того ж для деяких з виділених суспільно-географічних районів, як уже було зазначено, характерний порівняно високий рівень регіонально-соціальної самоідентифікації. Тому, *синтезуючи низку характерних історико-культурних, демографічних та соціально-економічних рис, кожен з означених районів формує і своєрідний суспільно-географічний ландшафт.*

Окреслений макрорайонний поділ, розкриваючи диференціацію суспільно-географічного простору України, має передусім пізнавальне значення. Прикладні аспекти є обмеженими: з огляду на консолідованість українського суспільства ця модель може виступати лише своєрідним інформаційним орієнтиром у політичній діяльності щодо формування цілісної української політичної нації та загальнодержавної ідентичності, які поєднували б загальнонаціональну єдність та регіональну самобутність. Наголосимо, що виділені райони аж ніяк не можуть бути суб'єктами територіально-політичних взаємин. Так само означений районний поділ не повинне впливати на потреби організації адміністративно-територіального устрою.

1. *Воблий К. Г.* Економічна географія Української РСР / К. Г. Воблий. – Харків; Київ, 1930.
2. *Діброва О. Т.* Географія Української РСР / О. Т. Діброва. – К., 1958. – 412 с.
3. *Дністрянський М. С.* Політична географія та геополітика України / М. С. Дністрянський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 344 с.
4. *Кубійович В.* Поділ земель, де живуть українці, на географічні країни / В. Кубійович // Історія української географії. – Тернопіль, 2001. – Вип. 1 (3). – С. 26–30.
5. *Мезенцева Н. І.* Економічна і соціальна географія України / Н. І. Мезенцева, К. В. Мезенцев. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2010. – 239 с.
6. *Садовський В.* Районізація України / В. Садовський // Записки Української Господарської Академії в Чехословацькій Республіці. – 1931. – Т. 3. – С. 218–239.

*Стаття: надійшла до редколегії 16.05.2013
доопрацьована 12.07.2013
прийнята до друку 25.09.2013*

SOCIAL AND GEOGRAPHICAL REGIONALIZATION OF UKRAINE: METHODOLOGICAL APPROACHES AND NEW DEALS

M. Dnistryanskyy

*Ivan Franko National University of Lviv
P. Doroshenko Str., 41, UA-79000 Lviv, Ukraine*

The natural character of formation processes of regions are grounded and factors subjectivity regionalization are considered. A critical analysis of previous and contemporary methodological approaches to social-geographical regionalization of Ukraine are made. Factors determining major modern regional social-geographical differences (geographical-historical and ethnogeographical background, economic originality identity of certain regions, regional identity) are identified. Twelve social-geographical regions are allocated based on reasonable methodological approaches.

Key words: social and geographical regionalization, social-geographical region, the principles of regionalization of Ukraine, model regionalization.

ОБЩЕСТВЕННО-ГЕОГРАФИЧЕСКОЕ МАКРОРАЙОНИРОВАНИЕ УКРАИНЫ: НОВЫЕ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ

М. Днистрянский

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. П. Дорошенко, 41, г. Львов, 79000, Украина*

Обосновано закономерный характер процессов районоформирования и охарактеризованы факторы субъективности районирования. Сделан критический анализ прошлых и современных методологических подходов к общественно-географическому макрорайонированию Украины. Определены факторы, которые предопределяют основные современные макрорайонные общественно-географические различия (историко-географические и этногеографических предпосылки, экономическая самобытность отдельных регионов, региональная самоидентификация). На основе обоснованных методологических подходов выделено двенадцать общественно-географических макрорайонов.

Ключевые слова: общественно-географическое районирование, общественно-географический район, принципы районирования территории Украины, модели районирования.